

K vybraným výstavním realizacím muzeí na počátku 90. let 20. století

Ivana Kocichová

On selected exhibition projects of museums in the early 1990s

The article is based on a paper prepared for the conference “Presentation of Museum Collections II: Approaches, Trends, Implementations”, organized by the Center for the Presentation of Cultural Heritage at the National Museum, Prague, on November 21, 2024. The article looks back at selected Prague museum exhibitions of the first half of the nineties, with focus on interactive and tactile installations, that introduced new elements and original approaches to contemporary museum practice.

Keywords: Museums, 1990s, Prague, exhibitions, memory, „hands-on“, history of museums

tematické
studie

Článek vychází z příspěvku připraveného pro konferenci „Prezentace muzejních sbírek II: Přístupy, trendy, realizace“, pořádanou Centrem pro prezentaci kulturního dědictví při Národním muzeu dne 21. listopadu 2024. Text se ohlíží na vybrané muzejní realizace první poloviny devadesátých let, přičemž hlavní pozornost není zaměřena primárně na výstavy či expozice rozsahem velké, ale na některé z těch, které do muzejní praxe vnesly nové prvky a originální přístupy. Pro potřeby příspěvku byl zvolen časový rámec první poloviny 90. let jakožto období, které před muzea a muzejníky kladlo celou řadu výzev, ale i příležitostí, v souvislosti se společenskými, ekonomickými, ale i technologickými změnami, charakteristickými pro tu dobu. Časový rámec také navazuje na aktuálně řešený vědeckovýzkumný projekt „Prezentační strategie pro muzea a sbírky“, realizovaný v rámci programu NAKI III, který se věnuje expozicím a výstavám tuzemských muzeí v období 1990–2020. Dvě vybrané ukázky výstavních realizací z počátku 90. let minulého století jsou pouze sondou do dobové výstavní produkce. Jejich výběr je motivován snahou připomenout realizace zajímavé jak svým konceptem či provedením, tak i dopadem na budoucí výstavní projekty v muzeích i mimo ně. Výběr realizací byl přizpůsoben programu a místu konání konference.

Právě počátek devadesátých let je obdobím, kdy se výrazněji začínají projevovat některé z trendů, které dodnes rezonují muzejní výstavní tvorbou – širší využití moderních technologií ve výstavnictví či vzrůstající důraz na návštěvníka a řada dalších, kterým nelze v rámci krátkého příspěvku věnovat prostor. Ačkoli se příspěvek nezabývá přímo tematikou výstav, nelze nezmínit klíčovou změnu v této oblasti muzejní práce, a to dosažení obsahové, resp. tematické svobody, kterou muzeím přinesly nové společenské podmínky. Přehodnocení zaměření expozic, vyvolané společenskými změnami po roce 1989, vyústilo nejen v rušení stranických a dělnických muzeí, ale i v uzavírání expozic či jejich částí v muzeích nestranických. Uvolněné výstavní sály byly následně zaplňovány novými výstavními celky a ona obsahová svoboda se projevila v řadě do té doby opomíjených témat.

Devadesátá léta jsou v tuzemském muzejnictví obdobím zásadních změn nejen z hlediska řízení a fungování muzeí, ale i výstavní činnosti a komunikace s návštěvníkem. Z hlediska uchování výstavní paměti jde o období, kdy moderní technologie, dnes běžně užívané v muzejní prezentaci, komunikaci, propagaci a dokumentaci výstavních projektů ještě neexistovaly, nebo byly v zárodku. Internet, v první polovině 90. let užívaný výhradně pro akademické účely, se

Ing. Mgr. Ivana Kocichová Ph.D.
Národní technické muzeum
ivana.kocichova@ntm.cz

K POZNÁNÍ

Národní technické muzeum
Kostelní 42
Praha 7

duben – červenec 1992
(K 400. výročí narození J. A. Komenského)

Obr. 1. Plakát k výstavě
„Experimentem k poznání“.
Foto: Archiv NTM.

1 Kultura České republiky
v číslech. Vybrané údaje za rok
2023. Praha, 2024, s. 18.

2 V roce 1991 bylo v provozu
778 expozic a realizováno 1800
výstav. V roce 1995 pak 850
expozic a 2212 výstav. V roce
1997 to bylo 954 expozic
a 2219 výstav (v resortu kultu-
ry). Viz ŽALMAN, Jiří. Muzejní
expozice a výstavy potřebují
nápad. Muzejní a vlastivěd-
ná práce, 1997, roč. 35, č. 4,
s. 221; BENEŠ, Josef. Statistika
muzeí a galerií za rok 1997.
Věstník AMG, 1998, č. 3,
s. 9–11.

běžným komunikačním nástrojem stal až
na konci tisíciletí.

Statistická data dokládají, že každoroč-
ně je v České republice uspořádáno něko-
lik tisíc výstav.¹ I v devadesátých letech
20. století navzdory omezeným finančním
prostředkům po roce 1989 byla výstav-
ní produkce muzeí bohatá.² Vzhledem
k množství výstav a jejich temporalitě,
kdy jedna výstava v instituci střídá dru-
hou, není překvapivé, že řada zajímavých
výstavních realizací upadla v zapomnění.

Přitom minulé výstavní realizace mo-
hou být pro dnešní i budoucí muzejní
pracovníky velmi inspirativním a často
překvapivým nahlédnutím do minulos-
ti jejich vlastní profese a činnosti před-
chozích generací muzejníků. Nabízí se
však pohled i čistě vědecký – muzejní

expozice a výstavy jsou významným do-
kladem postupného rozvoje muzejnictví
jako oboru a proměny společenské role
muzea, do jisté míry i společnosti jako
takové. Výstavy odrážejí soudobý stav
poznání v jednotlivých prezentovaných
vědních oborech. Z hlediska tematického
pak často reflektují aktuální společenská
témata. Dokládají také změny v kurátorském
přístupu, péči o kulturní dědictví,
technologické inovace, postupně se pro-
hlubující specializaci na poli muzejního
výstavnictví a také proměny vzájemného
vztahu muzeum–návštěvník.³

K vybraným výstavním realizacím tuzemských muzeí na počátku 90. let 20. století

V devadesátých letech byla v tuzemských
muzeích realizována celá řada zajímavých
výstavních projektů. Zatímco dnes ještě
můžeme zhlédnout některé z expozic,
které byly v tomto období realizovány,
realizované výstavy jsou dávno minulostí.
Zdrojem informací k realizovaným výsta-
vám jsou publikované katalogy, muzejní
oborová periodika, archivy jednotlivých
muzeí, dobové noviny a časopisy. Velkou
změnu přináší konec 90. let s rozšířením
internetu pro běžné užívání, propaga-
ci a komunikaci muzeí s veřejností, ale
také založení Národní ceny muzeí Gloria
Musaealis v roce 2001, jejíž součástí je
i ocenění Muzejní výstava roku. Díky to-
muto ocenění bylo zachováno povědomí
o celé řadě zajímavých výstav. Vůbec prv-
ní oceněnou výstavní realizací byla v roce
2002 expozice Oblastního muzea a galerie
v Jičíně.

Počátek devadesátých let minulého
století přináší řadu velmi zajímavých,
originálních a inovativních muzejních ex-
pozic a výstav. Z expozic můžeme zmínit
např. „Kultury Austrálie a Oceánie“
v Náprstkově muzeu (1990), expozici
Lapidária Národního muzea (1993), ex-
pozici Prácheňského muzea v Písku
(1994), expozici muzea J. A. Komenského
v Uherském Brodě (1992). S výjimkou po-
sledně zmíněné expozice získaly všech-
ny uvedené zvláštní ocenění v soutěži

o Evropské muzeum roku EMYA. Všechny tři oceněné expozice je možné, i když v pozmeněných podobách, stále zhlédnout.⁴

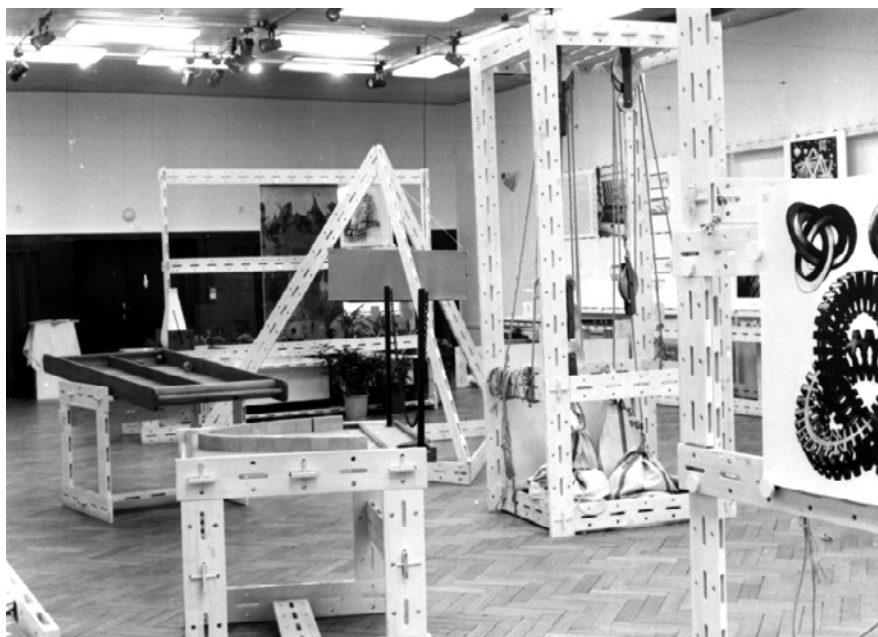
Není zde možné zmínit velké množství výstav, které svými tématy reflektovaly společenskou změnu. Uvedme tedy alespoň např. „Sixty-Eight Publishers. Toronto a Josef Škvorecký“ v Památníku národního písemnictví (1990), „Podnikatelská filozofie Tomáše Bati“ v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně (1991) či „Češi, Němci a Židé na Ústecku 1938–1948“ v Muzeu města Ústí nad Labem.

V muzejním výstavnictví se však začaly více projevovat i trendy, které odrážejí změnu ve vzájemném vztahu muzeum–návštěvník, kdy se do muzejní výstavní tvorby začínají více prosazovat např. prvky umožňující participaci návštěvníka. Pro potřeby tohoto příspěvku byly vybrány dvě výstavy z počátku 90. let, které jsou právě příkladem snah o výraznější aktivní zapojení návštěvníka a důrazu na specifické potřeby různých skupin návštěvníků.

Experimentem k poznání

Rok 1992 byl rokem oslav čtyřstého výročí narození J. A. Komenského. Tuzemská muzea se do oslav zapojila řadou výstav. Při příležitosti výročí byla otevřena mimo jiné i řada nových expozic, např. expozice „Komenský lidstvu“ v Uherském Brodě, expozice ve Fulneku či expozice v Brandýse nad Orlicí.⁵

Do oslav se zapojilo i Národní technické muzeum, které k výročí Komenského připravilo ve své budově na Letné na svou dobu velmi netradiční výstavu „Experimentem k poznání – Per experimentum ad scientiam“ (obr. 1). Výstava, probíhající v letech 1992 až 1993, sestávala ze dvou částí. Jádrem interaktivní části byl pokus, experiment a možnost ověřit si různé principy z mechaniky, optiky a matematiky. Tato část, umístěná v sále o rozloze 200 metrů čtverečních, byla založena na aktivní návštěvnické participaci. Druhá část výstavy byla umístěna ve vestibulu budovy a byla jakýmsi historickým úvodem v klasickém muzejním pojetí, kde byl prezentován Komenského zájem

o techniku, mechaniku či optiku, např. byla prezentována jeho snaha o vývoj perpetua mobile či názory na astronomii.⁶

Právě ona interaktivní část výstavy, vyzývající návštěvníka k přímému zapojení a „dotýkání se“, byla něčím, co výstavu Národního technického muzea odlišovalo od ostatních výstav realizovaných k výročí Komenského (obr. 2). Josefem Benešem byla tato výstava označena za „objevnou“, za „nový typ výstavy v souladu s Komenského ‚škola hrou‘“.⁷ V interaktivní části výstavy bylo na 25 zastavení s úkoly k řešení, zaměřených zejména na oblast matematiky: řezy rovinných útvarů, optické klamy, tangramy, Fermatův bod, Borůvkův a Jarníkův algoritmus, Buffonova jehla – určete hodnotu čísla π , Pythagorova věta a její důkazy, Kolik koček vyváží Filipa? (obr. 3), Moebiovův pás (a nůžky) či Galtonovo prkno – model Gaussova normálního rozdělení.⁸ Některé z interaktivních prvků byly následně využity také na výstavě „Heuréka“ v Moravském zemském muzeu v Brně v roce 1994.⁹

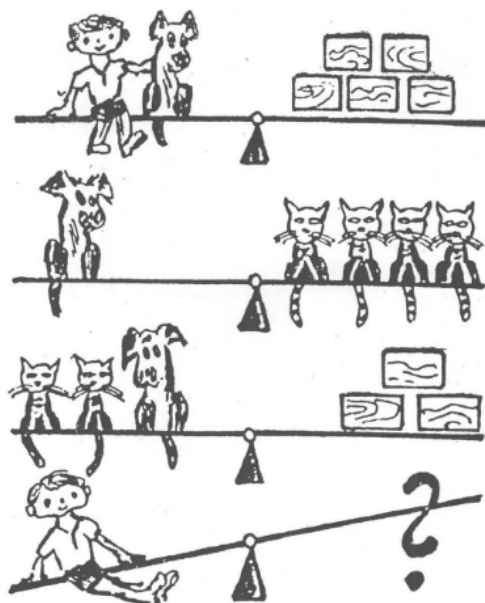
Ohlas vyvolal zejména koncept úzké interakce s exponátem, participace návštěvníků, která byla atraktivní jak pro děti, tak i pro dospělé. Tento princip, vstřícný vůči veřejnosti, samozřejmě kladl před organizátory velký úkol, známý i dnešním muzeím uplatňujícím interaktivní prvky, a to udržet interaktivní exponáty dlouhodobě v provozu i přes časté a někdy ne zcela ohleduplné zacházení s nimi.¹⁰ Výstavu dle autorky Aleny Šulcové navštívilo přes 300 000 návštěvníků.¹¹

Obr. 2. Pohled do výstavy „Experimentem k poznání“. Zdroj: ŠOLCOVÁ, Alena. Interaktivní vědecká centra – nové možnosti vzdělávání v matematice. Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, 2003, roč. 48, č. 4, s. 334.

3 Oživení výstavní paměti muzeí je jedním z vedlejších cílů projektu „Prezentační strategie pro muzea a sbírky. Metodika přípravy a realizace muzejních výstavních projektů“, který je realizován v rámci programu NAKI III Národním zemědělským muzeem a Moravským zemským muzeem. Jde o jeden z prvních vědeckovýzkumných projektů v České republice, který se věnuje muzejním expozicím a výstavám jakožto předmětu výzkumu. Klade si za cíl mimo jiné zmapovat výstavní aktivity tuzemských muzeí od roku 1990 do roku 2020, a aktivně tak podpořit výstavní paměť českého muzejnictví a vyvolat zájem kolegů muzejníků o tvorbu našich kolegů předchůdců.

4 Účast v soutěži, určené pro nově otevřená muzea či taková, která v nedávné době prošla úplnou či částečnou rekonstrukcí či reinstalací expozic, byla pro tuzemská muzea příležitostí, jak získat mimořádné zahraniční zkušenosti, porovnat se s mezinárodní konkurencí, prezentovat vlastní činnost v zahraničí a získat cenné kontakty.

Obr. 3. Ukázka panelu z výstavy „Experimentem k poznání“. Zdroj: ŠOLCOVÁ, Alena. Interaktivní vědecká centra – nové možnosti vzdělávání v matematice. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 2003, roč. 48, č. 4, s. 331.

příspět ke zpřístupnění prezentovaných témat široké veřejnosti a muzeum do jisté míry „zlidštit“ a pomoci učinit muzeum místem, „kde člověk uplatní své schopnosti při objevování nového a prokazování známého...“¹³

Doteky pravěku a antiky

Koncept dotýkání se byl realizován i ve výstavě „Doteky pravěku a antiky“, realizované v roce 1992 v Historické budově Národního muzea, i když se zcela odlišným cílem a metodou než v případě výstavy v Národním technickém muzeu. Autoři výstavy z Národního muzea, Marie Dufková a Václav Matoušek z Oddělení prehistorie a protohistorie, se rozhodli zpřístupnit obor archeologie nevidomým a slabozrakým návštěvníkům. Na přípravě výstavy spolupracovali s Archeologickým ústavem AV ČR, s Českou unií nevidomých a slabozrakých a s realizátory předchozích výstav s uměleckým zaměřením.

Na výstavě bylo prezentováno 40 exponátů z období pravěku, raného středověku a antiky, určených k taktilnímu vnímání (obr. 4). Výběr exponátů pro výstavu byl ovlivněn různými pohledy. S ohledem na bezpečnost a ochranu sbírek byly vyloučeny předměty mimořádné vědecké, umělecké a sbírkové hodnoty a předměty, které by mohly být poškozeny opakovaným dotýkáním. Vybrány tak byly předměty, které charakterizoval výrazný tvar, úprava, plastická výzdoba, tedy disponující výraznými charakteristikami zachytitelnými hmatem. Zároveň předměty musely být pro návštěvníka bezpečné. Přibližně dvě třetiny exponátů tvořily originály.

Pro výstavu, umístěnou v přízemí Historické budovy NM v zasedacím sále, byl vyroben speciální výstavní mobiliář v podobě otevřených „vitrín“ se zapuštěným dnem a vodící lištou (obr. 5), systém popisek k exponátům v Braillově písmu a běžném písmu.¹⁴ Dále bylo realizováno speciální ozvučení, které mělo za cíl navodit atmosféru a zároveň eliminovat hluk z jiných částí muzea. Výstava měla

Interaktivní část výstavy byla jakýmsi předstupněm, resp. první vlaštovkou rozvoje interaktivních vědeckých center u nás. Tento trend přišel do Česka ze zahraničí, kde v druhé polovině 20. století vznikla řada institucí tohoto typu. Po roce 2000 bylo plánováno, že jedno takové interaktivní vědecké centrum s názvem Interaktivní centrum poznání vznikne přímo v Národním technickém muzeu, a to ve spolupráci s Akademií věd České republiky, Univerzitou Karlovou v Praze, Českým vysokým učením technickým a Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze. Cílem bylo vytvořit expozici, „jež umožní návštěvníkům bez ohledu na jejich věk nebo vzdělání, aby nenásilně a přitažlivou formou poznávali základní přírodní principy a na nich založené moderní technologie, od těch nejprostších až po kosmické, a aby v těsném sepětí s historickými exponáty získávali informace o cestách, jimiž lidské poznání dosáhlo současných úspěchů“.¹²

Následný vývoj interaktivních vědeckých center se nicméně od muzeí oddělil a první science centra v Liberci a Brně již vznikla jako samostatné na muzeích nezávislé instituce, podobně jako je tomu v zahraničí. S rozvojem edukačních aktivit muzeí se nicméně důraz na interaktivitu a aktivizaci návštěvníka stále více prosazoval i do klasického muzejního výstavnictví. Dnes jsou v muzeích standardem interaktivní prvky jako integrální součást výstavy. Výstava „Experimentem k poznání“ ukázala, že v klasické muzejní instalaci může interaktivita výrazně

5 K některým aktivitám muzeí při příležitosti výročí viz BENEŠ, Josef. Výročí J. A. Komenského v českých muzeích 1992. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1992, roč. 30, č. 3, s. 176–178.

6 ZÁVĚTOVÁ, Milena. Experimentem k poznání. *Československý časopis pro fyziku*, 1992, roč. 42, č. 2, s. 229–230.

7 BENEŠ, Josef. Op. cit. 1992, s. 176.

8 ŠOLCOVÁ, Alena a ŠOLC, Jakub. Od experimentu k poznání. *Motivace ke vzdělávání a řešení úloh prostřednictvím metod a problémů minulosti (ppt prezentace)* [online]. Pardubice, 2017 [cit. 24. 2. 2025]. Dostupné z <https://alenasolcova.cz/wp-content/uploads/2012/11/Labe.pdf>.

9 ŠOLCOVÁ, Alena. Interaktivní vědecká centra – nové možnosti vzdělávání v matematice. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 2003, roč. 48, č. 4, s. 328–329.

10 ZÁVĚTOVÁ, Milena. Op. cit., s. 230.

11 ŠOLCOVÁ, Alena a ŠOLC, Jakub. Op. cit.

12 Viz Memorandum o společném zájmu. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 2004, roč. 49, č. 1 [cit. 24. 2. 2024]. Dostupné z: https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/141214/PokrokyMFA_49-2004-1_13.pdf.

13 BENEŠ, Josef. Op. cit. 1992, s. 176.

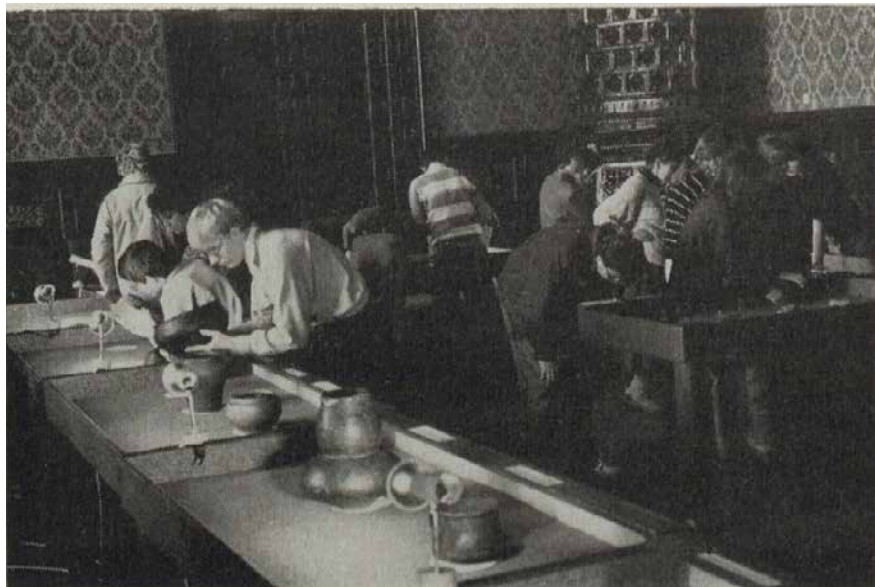
14 Technický popis mobiliáře podávají DUFKOVÁ, Marie a MATOUŠEK, Václav. *Doteky pravěku a antiky I a II. Archeologické hmatové výstavy. Muzejní a vlastivědná práce*, 1994a, roč. 32, č. 3, s. 131–132.

speciální režim – neustále byli přítomni dva pracovníci, kteří pomáhali nevidomým a slabozrakým s orientací v prostoru a poskytovali doplňující informace.

Výstavu za jeden měsíc trvání navštívily dva tisíce návštěvníků, z toho polovinu tvořili návštěvníci s vadami zraku. V souvislosti s výstavou se uskutečnil i odborný seminář s tematikou výstav pro návštěvníky s poruchami zraku.¹⁵ Vydán byl doprovodný katalog s Braillovým písmem, zvětšeným černotiskem a reliéfními vyobrazeními vybraných exponátů.¹⁶

Autoři výstavy přikročili k projektu komplexně, jak ve fázi příprav – praktické testování ve spolupráci se zástupci cílové skupiny, tak i po ukončení výstav, kdy následovalo zhodnocení a vyvození závěrů, kritické přiznání vlastních omylů a formulace doporučení do budoucna, kterými se sami autoři výstavy řídili při přípravě pokračování výstavy pod názvem „Doteky pravěku a antiky II“.¹⁷ Jedním z poznatků bylo mimo jiné to, že pro eliminaci bariér je vhodné připravovat výstavy pro všechny, a neprohlubovat tak bariéry. Autoři výstavy si byli vědomi toho, že tento způsob vystavování, umožňující taktilní poznávání, je atraktivní pro širokou veřejnost, nejen pro cílovou skupinu nevidomých a slabozrakých. Návštěvník získává možnost „sehrát na výstavě aktivní roli v takovém rozsahu, v jakém mu zatím v tradičně pojetém muzeu nebo galerii dosud nebyla poskytnuta“.¹⁸ Přímý kontakt s exponátem připodobňuje zážitkům z experimentální archeologie či skanzenů a upozorňuje na to, že moderní návštěvník „se chce především s minulostí důvěrně seznámit, formou hry do minulosti vstupovat, chce si o ní vytvářet vlastní zkušenost, chce o minulosti diskutovat, nikoli být o ní pasivně poučován. Znamé a poněkud zprofanované ‚schola ludus‘ se tak ve skansenech a na hmatových výstavách vrací ke svému původnímu významu.“¹⁹

Ačkoli v prostředí umění se haptické výstavy objevovaly již od konce osmdesátých let (výstavy „Hapestetika I-III“ či expozice Národní galerie na Zbraslavi), výstava „Doteky pravěku a antiky“ byla

prvním pokusem o zpřístupnění oboru archeologie návštěvníkům se zrakovým postižením. V tuzemském výstavnictví tak tato výstava započala dlouhou tradici archeologických výstav využívajících haptické prvky, pokračující až do současnosti. Díky metodickému přístupu autorů se výstava do jisté míry stala i návodem a inspirací pro budoucí realizace archeologických výstav, v nichž jsou haptické prvky integrální součástí klasické muzejní instalace. Výstava „Doteky pravěku a antiky“ představovala také významný krok Národního muzea na cestě k postupnému zpřístupňování kulturního dědictví návštěvníkům se speciálními potřebami, na který navázaly další archeologické taktilní výstavní projekty – „Doteky pravěku a antiky II“ (1994), „Doteky Egypta“ v Náprstkově muzeu v roce 1995, v Egyptě v letech 1996–1997²⁰ – a po roce 2000 i řada dalších aktivit směřovaných na další cílové skupiny návštěvníků se speciálními potřebami.

Závěr

Dva prezentované výstavní projekty jsou jen stručným nahlédnutím do nedávné minulosti tuzemských muzeí a jejich výstavní činnosti. Jde o sondu, která se zaměřila na přístupy a trendy prohlubující vztah muzea s návštěvníky, nabízející jejich aktivní zapojení. Představené výstavy spojuje jejich odkaz na „školu hrou“ a uspořádání při příležitosti 400. výročí narození J. A. Komenského. Velkou roli u obou projektů sehrály také energie a osobní iniciativa a nadšení autorů projektů.²¹

Obě výstavy přinesly do tuzemského výstavnictví nové prvky a přístupy,

Obr. 4. Pohled do výstavy.
Zdroj: DUFKOVÁ, Marie
a MATOUŠEK, Václav. *Doteky pravěku a antiky I a II. Archeologické hmatové výstavy. Muzejní a vlastivědná práce*, 1994, roč. 32, č. 3, s. 131.

¹⁵ Více k výstavě viz DUFKOVÁ, Marie a MATOUŠEK, Václav. *I touched and I was touched. Dějiny a současnost*, 1994b, č. 5, s. 60–61; DUFKOVÁ, Marie a MATOUŠEK, Václav. *Op. cit.* 1994a, s. 129–139.

¹⁶ DUFKOVÁ, Marie. *Doteky pravěku a antiky [hmatové písmo]*. Praha, 1992.

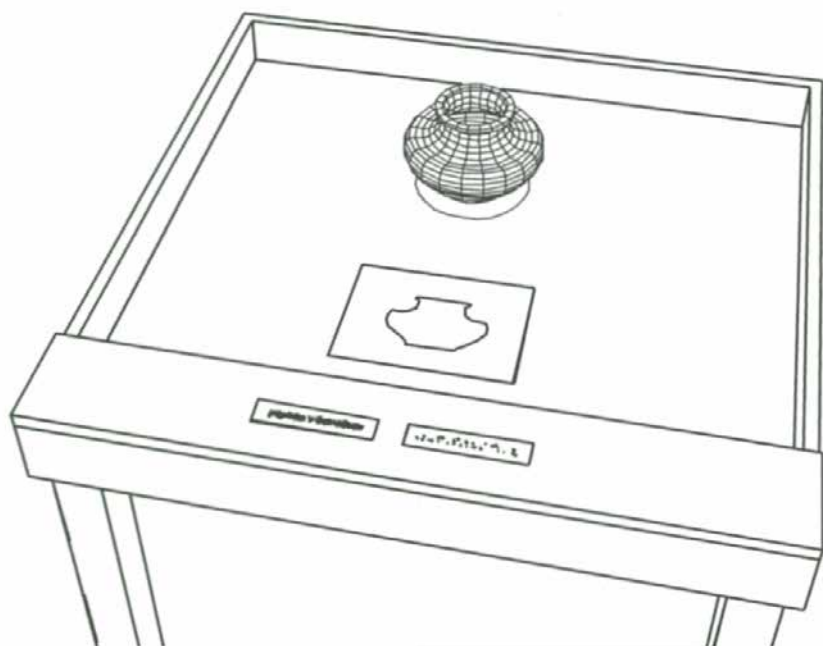
¹⁷ DUFKOVÁ, Marie a MATOUŠEK, Václav. *Op. cit.* 1994a, s. 133.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ DUFKOVÁ, Marie a MATOUŠEK, Václav. *Op. cit.* 1994b, s. 61.

²⁰ K uvedeným taktilním výstavám viz HRADILKOVÁ, Terezie a SÝKOROVÁ, Vladimíra. *Dotýkejte se, prosím! průvodce hmatovými projekty*.

²¹ Viz *Doteky pravěku a antiky. Naše rodina*, 1992, č. 4, s. 4; ZÁVĚTOVÁ, Milena. *Op. cit.*, s. 229–230.

Obr. 5. Ukázka mobiliáře z výstavy „Doteky pravěku a antiky I“. Zdroj: HRADILKOVÁ, Terezie. *Dotýkejte se, prosím! průvodce hmatovými projekty*.

22 Pro hlubší analýzu proměn muzejního výstavnictví postrádá náš obor přehled či databázi realizovaných výstav. Právě ta je jedním z plánovaných výstupů projektu „Prezentační strategie pro muzea a sbírky. Metodika přípravy a realizace muzejních výstavních projektů“. Databáze a mapa muzejních expozic a výstav 1990 až 2020 přinesou přehled realizovaných výstavních projektů v časovém, tematickém a typovém členění, přičemž hlavní zaměření bude na národní a regionální muzea vlastivědného zaměření. Pozornost je věnována jak běžné muzejní produkci, tak výstavám, které do muzejní praxe vnesly nové prvky.

kterými se odlišovaly od dobové výstavní produkce, v tomto konkrétním případě se jednalo o zvolené prostředky muzejní prezentace a komunikace s návštěvníky či způsob přípravy a vyhodnocení celého projektu.

Na příkladu prezentovaných výstavních realizací je možno ukázat, že některé z trendů, které rezonují dnešním muzejnictvím, byly aktuální již před více než třiceti lety - interaktivita, zpřístupnění muzea dětskému návštěvníkovi, návštěvníci se speciálními potřebami. Také řadu dalších otázek a problémů, specifických pro tvorbu výstav, které intenzivně řeší dnešní muzejníci, řešili již muzejníci před mnoha lety.

V minulosti realizované výstavní projekty tak mohou být zajímavým zdrojem poznání, inspirace a poučení pro naši vlastní výstavní činnost.

Pohled do minulosti muzejní výstavní činnosti přináší i zajímavý pohled na dějiny muzeí a muzejnictví (kde často u badatelů převažuje zájem spíše o dějiny institucí a dějiny sbírek), s důrazem na komunikaci muzeí s veřejností prostřednictvím expozic a výstav.²²

Článek vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury z programu NAKI III – program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity v rámci projektu „Prezentační strategie pro muzea a sbírky. Metodika přípravy a realizace muzejních výstavních projektů“ (identifikační kód DH23P03OVV059).

Seznam použité literatury

- BENEŠ, Josef. Statistika muzeí a galerií za rok 1997. *Věstník AMG*, 1998, č. 3, s. 9–11.
- BENEŠ, Josef. Výročí J. A. Komenského v českých muzeích 1992. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1992, roč. 30, č. 3, s. 176–178.
- Doteky pravěku a antiky. *Naše rodina*, 1992, č. 4, s. 4.
- DUFKOVÁ, Marie a MATOUŠEK, Václav. Doteky pravěku a antiky I a II. Archeologické hmatové výstavy. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1994a, roč. 32, č. 3, s. 129–139.
- DUFKOVÁ, Marie a MATOUŠEK, Václav. I touched and I was touched. *Dějiny a současnost*, 1994b, č. 5, s. 60–61.
- DUFKOVÁ, Marie. *Doteky pravěku a antiky [hmatové písmo]*. Praha, 1992.
- HRADILKOVÁ, Terezie a SÝKOROVÁ, Vladimíra. *Dotýkejte se, prosím! průvodce hmatovými projekty*. Memorandum o společném zájmu. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 2004, roč. 49, č. 1, s. 88a [cit. 24. 2. 2025]. Dostupné z: https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/141214/PokrokyMFA_49-2004-1_13.pdf.
- SOUČKOVÁ, Jana. Soutěž o cenu evropského muzea roku 1995. *Věstník AMG*, 1994, č. 1, s. 7.
- ŠOLCOVÁ, Alena. Interaktivní vědecká centra – nové možnosti vzdělávání v matematice. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 2003, roč. 48, č. 4, s. 326–335.
- ŠOLCOVÁ, Alena a ŠOLC, Jakub. Od experimentu k poznání. Motivace ke vzdělávání a řešení úloh prostřednictvím metod a problémů minulosti (ppt prezentace) [online]. Pardubice, 2017 [cit. 24. 2. 2025]. Dostupné z <https://alenasolcova.cz/wp-content/uploads/2012/11/Labe.pdf>.
- Kultura České republiky v číslech. Vybrané údaje za rok 2023*. Praha, 2024.
- ZÁVĚTOVÁ, Milena. Experimentem k poznání. *Československý časopis pro fyziku*, 1992, roč. 42, č. 2, s. 229–230.
- ŽALMAN, Jiří. Česká muzea mají v Evropě zvuk. *Věstník AMG*, 1996, č. 6–7, s. 7.
- ŽALMAN, Jiří. Muzejní expozice a výstavy potřebují nápady. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1997, roč. 35, č. 4, s. 221–222.